שלו אִם מֵתָה לֵילֵךְ עַל גַּבֵּי הָעֲשָׁבִים, וְכֵן בְּאֵילָן, וּבוֹ י״ג סְעִיפִים:

א [א]אֵין עוֹלִים בְּאִילָן בֵּין לַח (א) בֵּין יָבֵשׁ, (ב) וְאֵין נִתְלִים בּוֹ (ג) וְאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין (ד) בְּמֻחְבָּר לַקַּרְקַע כְּלָל, גְּזֵרָה (ה) שֶׁמָּא יַעֲלֶה וְיִתְלֹשׁ. עָלָה בְּאִילָן בְּשַׁבָּת, (ו) בְּשׁוֹגֵג מֵתָה לֵירֵד, [ב]בְּמֵזִיד, (ז) אָסוּר לֵירֵד. [ג]וְאִם עָלָה מִבְּעוֹד יוֹם, (ח) בְּכָל גַּוְנֵי (ט) מֵתָה לֵירֵד מִשֶּׁחֲשֵׁכָה. (י) [ד]וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁהָיָה דַּעְתּוֹ לֵירֵד מִבְּעוֹד יוֹם, אֲבָל אִם לֹא הָיָה דַּעְתּוֹ לֵירֵד מִבְּעוֹד יוֹם, לֹא יֵרֵד מִשֶּׁחֲשֵׁכָה כֵּיוָן שֶׁהָיָה דַּעְתּוֹ לֵישֵׁב שָׁם בְּאִסּוּר. הַגָּהָה: (יא) וְדַוְקָא אָדָם שֶׁעָלָה שָׁם, אֲבָל אִם הִנִּיחַ שָׁם חֵפֶץ מִבְּעוֹד יוֹם (יב) אָסוּר לִטְלוֹ מִשָּׁם בְּשַׁבָּת (המגיד פרק כ״א ה״ט)). וְכָל זֶה בְּאִילָן (יג) וְכַיּוֹצֵא בּוֹ, אֲבָל (ו) קָנִים (יד) הָרַכִּים כְּיָרָק מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אַף עַל פִּי שֶׁמְּחֻבָּרִים בַּקַּרְקַע, (טו) דְּאֵין אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּיָרָק (הגהות אשר״י פרק בכל מערבין (פ״ג ס״ ד) בשם אור זרוע (הלכות עירובין סי׳ קלד) ובית יוסף (ד״ה ואין עולין)): **ב** (טז) [ה]שְׁרָשֶׁיהָ (ז) אֵילָן הַגְּבוֹהִים מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, (יז) אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, (יח) פָּחוֹת מִכָּאן, מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם (יט) דְּכְקַרְקַע חֲשִׁיבִי. (כ) וְאִם בָּאִים מִלְמַעְלָה וְיוֹרְדִים לְמַטָּה, בְּמָקוֹם שֶׁגְּבוֹהִים

א עירובין ק׳ (ע״א) בְּגִמָּרָא. **ב** שָׁם בְּגִמָּרָא לְתֵירוּצָא חָדָא (ולא נראָה כֵּן מֵהַבַּיִת יוֹסֵף אֶלָּא הֵם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ״ם פֶּרֶק כ״א (ה״ט) מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת). **ג** שָׁם (בגמרא) לְתֵירוּץ הַשֵּׁנִי. **ד** הָרַב הַמַּגִּיד בְּפֶרֶק כ״א מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת לְתֵירוּץ הַגְּמָרָא. **ה** מִשְׁנָה שָׁם צ״ט (ע״ב).

בֵּאֵר הֵיטֵב

א (ג) **קָנִים.** עַיֵּן ט״ז (סק״ד) שֶׁהֶעֱלָה לְאִסּוּר בְּקָנִים וּבְיָרָק, וְכֵן מַשְׁמַע לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם. (עַיֵּן סָעִיף א׳) [עַיֵּן שָׁם]: (פכ״א ה״ו) אֲחַר שֶׁזָּכַר תְּחִלָּה דִּין אִילָן כָּתַב וְאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּמֻחְבָּר לַקַּרְקַע כְּלָל, מִלְּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע לְכלל גַּם יָרָק וְקָנִים הָרַכִּים. **ב** (ג) **אִילָן.** וְהוּא הַדִּין קַלְחֵי כְּרוּב, רַשַׁ״ל בְּיֵיצָה פֶּרֶק ה׳ (בֵּיצִים של שלמה אות ו):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **בֵּין יָבֵשׁ.** וַאֲפִלּוּ אִם כְּבָר נִתְיַבֵּשׁ לְגַמְרֵי שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם לַחְלוּחִית כְּלָל וְגַם נָשְׁרוּ עָלָיו וַעֲנָפָיו וּפֵרוֹתָיו דְּלֹא שַׁיָּךְ בּוֹ אַחַר כָּךְ שׁוּם חֵשֶׁשׁ תְּלִישָׁה, (ב) אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר בְּכָל גַּוְנֵי מְשׁוּם סְיָג וְגָדֵר, (ג) וְיֵשׁ מְקִלִּין בָּזֶה בְּיָמוֹת הַחַמָּה שֶׁמְּנַכֵּר לַכֹּל שֶׁהוּא יָבֵשׁ: **(ב) וְאֵין נִתְלִים.** וְהוּא הַדִּין דְּאֵין נִשְׁעָנִין וְנִסְמָכִין בּוֹ [גְּמָרָא (עירובין ק׳)]: **(ג) וְאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין.** פְּגוֹן לְהַנִּיחַ חֵפֶץ עַל אִילָן אוֹ לְהוֹרִיד אֵיזֶה דָּבָר מֵאִילָן אוֹ לִקְשֹׁר בּוֹ בְּהֵמָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה [אַחֲרוֹנִים]: **(ד) בְּמֻחְבָּר לַקַּרְקַע.** וְדַוְקָא בְּגִבּוֹהַּ מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וּכְדִלְקַמָּן: **(ה) שֶׁמָּא יַעֲלֶה וְיִתְלֹשׁ.** (ג) עָלִים אוֹ עֲנָפִים אוֹ פֵּרוֹת וְיִתְכַּוֵּן לְתָלְשָׁם וְאַתֵּי לִידֵי חִיּוּב חַטָּאת: **(ו) בְּשׁוֹגֵג מֻתָּר לֵירֵד.** אַף עַל גַּב דְּבִירִידָה זוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּאִילָן, אַף עַל פִּי כֵן אֵין לָאֵסֹר עָלָיו, (ד) דְּגַם בִּישִׁיבָתוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ הוּא: **(ז) אָסוּר לֵירֵד.** עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת דְּקִנְסִינַן לֵיהּ: **(ח) בְּכָל גַּוְנָא.** פֵּרוּשׁ בֵּין עָלָה עַל דַּעַת לֵירֵד קֹדֶם חֲשֵׁכָה וְחָשְׁכָה לוֹ קֹדֶם שֶׁהִסְפִּיק לֵירֵד, בֵּין עָלָה עַל דַּעַת לֵישֵׁב שָׁם בְּשַׁבָּת: **(ט) מֻתָּר לֵירֵד.** אַף עַל גַּב דְּאָסוּר לַעֲלוֹת אֲפִלּוּ מֵעֲרַב שַׁבָּת אַדַּעְתָּא דְּלֵיתֵב שָׁם, דְּהָא עַל כָּל פָּנִים מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּאִילָן בִּישִׁיבָתוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא קָנְסוּהוּ, דִּבְשַׁעַת עֲלִיָּתוֹ עָלָה בְּהֶתֵּר: **(י) וְיֵשׁ אוֹמְרִים וְכוּ׳.** וּלְעִנְיַן הֲלָכָה (ה) קַיְמָא לָן כַּסְּבָרָא הָרִאשׁוֹנָה: **(יא) וְדַוְקָא אָדָם.** דְּגַם בִּישִׁיבָתוֹ עַל הָאִילָן עוֹשֶׂה אִסּוּר: **(יב) אָסוּר לְטָלְטְלוֹ וְכוּ׳.** (ו) שֶׁאֵין אִסּוּר בִּהְיוֹת כֵּלִים מֻנָּחִים מֵעַצְמָם עַל דָּבָר הַמְחֻבָּר בְּשַׁבָּת, וּבִטּוּלוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ הוּא בָּהֶאִילָן, (ז) וְהַטַּעַם דְּאָסְרוּ לְטַל בְּשַׁבָּת מֵהָאִילָן, מְשׁוּם דְּבָקֵל יָבֵא עַל יְדֵי זֶה לְהַשְׁעִין עָלָיו אוֹ עַל אֶחָד מֵעֲנָפָיו וּלְפִיכָךְ כָּל שֶׁגָּבְהוּ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים גְּזִרוּ בָּזֶה. וְדַע דְּאַף עַל פִּי כֵן אָסוּר לְהַנִּיחַ בָּעָרֵב שַׁבָּת עַל הָאִילָן כֵּלִים הַמֻּתָּרִים לוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשַׁבָּת, דְּמִתּוֹךְ שֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אֶתֵּי לְהוֹרִידָם מִן הָאִילָן בְּשַׁבָּת, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן רע״ז (ס״ד): **(יג) וְכַיּוֹצֵא בּוֹ.** פֵּרוּשׁ קָנִים אוֹ קוּנְדָּסִים שֶׁהֵם קָשִׁים [גְּמָרָא (שם לד:)]: **(יד) הָרַכִּים כְּיָרָק.** וְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים (מ) סוֹבְרִים שֶׁהַקָּנִים הָעֲשׂוּיִין לְהִתְקַשּׁוֹת, אֲפִלּוּ בְּרִכּוּתָן הֲרֵי הֵם כְּאִילָן וְאָסוּר, וְלֹא הֻתַּר אֶלָּא הַקָּנִים הַגְּדֵלִים בָּאֲגַם שֶׁאֵינָן מִתְקַשִּׁין לְעוֹלָם וַאֲפִלּוּ הֵם גְּדוֹלִים יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים: **(טו) דְּאֵין אָסוּר.** דְּבִכְלַל עֲשָׂבִים הֵם וּבַעֲשָׂבִים לֹא גָּזְרוּ כַּמְבֹאָר בְּסָעִיף ג׳ [ריטב״א (שם ד״ה כאן בעורדין)]. וְכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּאַף עַל פִּי כֵן אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקַלְחֵי כְּרוּב וּדְלַעַת, וְאַף עַל גַּב דְּגַבֵּי יָרָק לֹא גָּזְרוּ חֲכָמִים, שֶׁאנִי הָכָא שֶׁהֵם קָשִׁים, **וְעוֹד** דִּלְבַסּוֹף מִתְקַשִּׁים וְנַעֲשִׂים כְּעֵץ [חַיִּין קכ״ז (ע״ב)]. וְדַע דְּהַטַּ״ז (סק״ד) חוֹלֵק עַל הָרַמְ״א וְהָעֶלָּה לְאִסּוּר בְּקָנִים וּכְיָרָק, וְכָתַב שֶׁכֵּן מוּכָח לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (פכ״א ה״ו) וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לְעֵיל בְּרֵישׁ הַסָּעִיף, שֶׁאַחַר שֶׁזָּכַר תְּחִלָּה דִּין אִילָן כָּתַב וְאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּמֻחְבָּר לַקַּרְקַע כְּלָל, מִלְּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע לְכלל גַּם יָרָק וְקָנִים הָרַכִּים, וְכֵן הַבַּ״ח (ס״א) מַחְמִיר בָּזֶה. אֲבָל בְּסֶפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) הִשִּׁיג עַל זֶה וְהֵבִיא מִכַּמָּה רִאשׁוֹנִים דְּפָסְקוּ כְּהָרַמְ״א [וּמַה שֶּׁהֵבִיא מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם אֵין רְאָיָה כְּלָל, דְּקָאֵי הַכֹּל עַל אִילָן הַמְּזֻכָּר מִקֹּדֶם, וְכָלַל בָּזֶה אֲפִלּוּ אִם נִתְבַּשׁ לְגַמְרֵי שֶׁאֵין עָלָיו שׁוּם עָלִים וַעֲנָפִים דְּלֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה שֶׁמָּא יִתְלֹשׁ, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר], אֶלָּא דְּכָתַב דַּוְקָא אִם הַקָּנֶה הוּא רַךְ כְּיָרָק אֲבָל אִם הוּא קָשֶׁה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ קָשֶׁה כְּאִילָן (ן)אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו וּלְטַל מִמֶּנּוּ שׁוּם דָּבָר (ט) מְשׁוּם דְּנוֹחַ לְשָׁבְרוֹ בְּעֵת שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו, וְכֵן בְּתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ד) מַסְכִּים לְהָקֵל וּמְחַלֵּק גַּם כֵּן כְּמוֹ שֶׁמְּחַלֵּק הָאַלְיָה רַבָּה, וְכֵן בְּחַיֵּי אָדָם (ח״ב כלל יב ס״ו) מַסְכִּים כֵּן לְדִינָא וּכְמוֹ שֶׁהָעְתִּיק הָרַמ״א, וְהֵבִיא שֶׁגַּם הָרִיטְבָּ״א (שם) כָּתַב כֵּן, וּדְלֹא כְּטַ״ז: **ב** (טז) **שָׁרְשֵׁי אִילָן.** (י) שֶׁיּוֹצְאִים מִן הַקַּרְקַע וְנִרְאִים כְּמוֹ בָּאִילָנוֹת הַזְּקֵנִים: **(יז) אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ.** (יא) וְאַף עַל גַּב דְּהָכָא לֹא שַׁיָּךְ כְּלֵי הַאי שֶׁמָּא יִתְלֹשׁ אֲפִלּוּ הָכִי גְּזִרוּ בּוֹ חֲכָמִים: **(יח) פָּחוֹת - וְכוּ׳ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם.** וְהוּא הַדִּין (יב) עָנָף שֶׁל אִילָן אִם הוּא סָמוּךְ לַקַּרְקַע פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים: **(יט) דִּכְקַרְקַע חֲשִׁיבִי.** וְשָׁרֵי לֵישֵׁב עֲלֵיהֶן, וְכָל שֶׁכֵּן בְּיָרָק שֶׁאֵין גְּבוֹהַּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים בְּוַדַּאי מֻתָּר, וְכֵן אִילָן קָטָן וּבוֹ פֵּרוֹת יַאגְרָע״ס וְכַדּוֹמֶה אֶפְשָׁר דְּמַתָּר כָּל שֶׁהוּא פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים. וְיֵשׁ לוֹמַר לְהָפֵךְ דְּכָל שֶׁיֵּשׁ פֵּרוֹת, בְּכָל גַּוְנֵי יֵשׁ לִגְזֹר שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו שֶׁמָּא יִתְלֹשׁ [וְהֵיינוּ דְּקָאָמַר 'שָׁרְשֵׁי אִילָן' שֶׁאֵין בּוֹ פֵּרוֹת, דְּהָאסּוּר הוּא רַק מִשּׁוּם לֹא פְּלוּג, בָּזֶה מֻתָּר פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים], וְכֵן בְּיָרָק הָרָאוּי לֶאֱכִילָה (יג) אֲפִלּוּ גַּם כֵּן דְּאָסוּר וַאֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים מִטַּעַם זֶה [פְּרִי מְגַדִּים (משז״ ס״ק ה)]: **(כ) וְאִם בָּאִים וְכוּ׳.** דְּלְאַחַר שֶׁהֻגְבְּהוּ שְׁלֹשָׁה (יד) חָזְרוּ וְנִכְפְּפוּ:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (מ) כֵּן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה אין עולין) וְהָעַתִּיקוּ הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״א), וּמַה שֶּׁכָּתַב (המג״א) מְשׁוּם דְּלֹא פְּלוּג, לְאו דַּוְקָא, וְהַכַּוָּנָה מְשׁוּם סְיָג וְגָדֵר וְכִדְאִיתָא בְּמַגִּיד מִשְׁנֶה (פכ״א ה״ו) דְּהַטַּעַם שֶׁל הָרַמְבַּ״ם מְשׁוּם דֶּרֶךְ עֵצִים שָׁם: **(נ)** אֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) בְּשֵׁם כַּמָּה רִאשׁוֹנִים דְּסִבְרָא לְהוּ כְּהָרַא״שׁ (פ״י סי׳ יא) וְהַטּוּר: **(ג)** רַשַׁ״י עֲרוּבִין ק׳ (ע״א ד״ה מטפסת), מְאִירֵי פֶּרֶק מַשִּׁילִין (לו: ד״ה מה שבארנו): **(ד)** רִיטְבָּ״א (ד״ה ואין נתלין): **(ס)** דְּכֵן הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ״ם (פכ״א ה״ט) וְהַמַּגִּיד (שם) וְהָרִיטְבָּ״א (שם) וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב יב חלק יח), וְכֵן פָּסַק הַגְּרַ״ז (ס״ב) וּדְלֹא כְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב): **(ו)** רִיטְבָּ״א בְּעֲרוּבִין (שם): **(ז)** גַּם זֶה שָׁם וּכְעֵין זֶה כָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב) לְדַעַת הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה (פ״ה ה״ז), **וּמַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרִיטְבָּ״א** שָׁם דְּמַעַל גַּב בְּהֵמָה אֵין אִסּוּר לְטַל וְגַם אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים: **(יד)** רַשַׁ״י (שם ד״ה מלמעלה):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שְׁלוֹ

שְׁלֹשָׁה אֲסוּרִים, [ו]וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין גְּבוֹהִים שְׁלֹשָׁה (כא) מְתָרִים. (כב) * [ז]הָיוּ גְּבוֹהִים שְׁלֹשָׁה וְחָלָל תַּחְתֵּיהֶם (כג) אַף עַל פִּי (ג) שֶׁמִּצַּד אֶחָד אֵין חָלָל תַּחְתֵּיהֶם וַהֲרֵי הֵן שָׁוִים לָאָרֶץ, אָסוּר לֵישֵׁב אֲפִלּוּ עַל צַד הַשָּׁוֶה לָאָרֶץ: **ג** * [ח]מֻתָּר לֵילֵךְ עַל גַּבֵּי עֲשָׂבִים (כד) בֵּין לַחִים בֵּין יְבֵשִׁים, (כה) כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לִתְלֹשׁ. [ט]אֲבָל הָאוֹכְלִים בִּגְנוּת, אֲסוּרִים לִטֹּל יְדֵיהֶם עַל הָעֲשָׂבִים, (ד) (כו) שֶׁמַּשְׁקִים אוֹתָם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם מְכַוְּנִים (ה) (כז) פְּסִיק רֵישֵׁיהּ הוּא. [י]אֲבָל מֻתָּר לְהַטִּיל בָּהֶם (כח) מֵי רַגְלַיִם (כט) * אוֹ שֶׁאָר (ו) מַשְׁקִים שֶׁאֵינָם מַצְמִיחִין. הַגָּהָה: (ל) וְלָכֵן טוֹב לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל (ז) בְּגִנּוֹת אִם יִשְׁתַּמֵּשׁ שָׁם עִם מַיִם, דְּבָקְשֵׁי יֵשׁ

ו שָׁם בְּגֵמָרָא ק׳ (ע״א) (וּכְרִבָּא) [וּכְרִבָּה]. ז בְּרֵישָׁא שָׁם. ח מְסָקְנַת הַגְּמָרָא שָׁם (ע״ב) וּכְרַבִּי שִׁמְעוֹן. ט סְמַ״ג (לאוין סה) וּסְמַ״ק (מצוה רפב) וְהַתְּרוּמָה (סי׳ רלה) וְשָׁאר פּוֹסְקִים וּבְשֵׁם הַגְּאוֹנִים וְכֵן פְּסַק הַטּוּר. י שָׁם בַּפּוֹסְקִים.

בְּאוּר הֲלָכָה

ב * **הָיוּ גְּבוֹהִים שְׁלֹשָׁה וְחָלָל תַּחְתֵּיהֶם וְכוּ׳.** בְּגֵמָרָא (ע״ירובין ק.) אֵיתָא, שְׁרֵשֵׁי אֵילָן שֶׁגְּבוֹהִין מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אוֹ שֵׁשׁ חָלָל תַּחְתֵּיהֶן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וְכוּ׳. **וְהִנֵּה בְּשׁוּר יְשַׁלְחֶן עָרוּךְ קִצְּרוּ הַדָּבָר וְלֹא הֶעְתִּיקוּ כִּלְשׁוֹן הַבְּרַיְתָא, וְנִרְאֶה לִי דְּכַוָּנָתָם דְּאַפִּלּוּ אִם הֶחָלָל בְּעַצְמוֹ לֹא הָיָה גָּבֹהַּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כִּי אִם בְּצִדּוּד הָעֲנָפִים, כֵּיוָן שֶׁלְּמַעְלָה בְּמָקוֹם שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עַל הָעָנָף אוֹ מִשָּׁמֵשׁ עָלָיו יֵשׁ גֹּבַהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אָסוּר לְשַׁמֵּשׁ שָׁם,** וְכַנַּ״ת הַבְּרַיְתָא הוּא עִם הֶחָלָל שֶׁתַּחְתָּיו יִהְיֶה בְּסַךְ הַכֹּל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְאַף שֶׁהוּא דַּחַק מִכָּל מָקוֹם לְדִינָא בְּוַדַּאי מִסְתַּבְּרָא כְּמוֹתָם:

ג * **מֻתָּר לֵילֵךְ עַל גַּבֵּי עֲשָׂבִים וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק כד. כה). וְהִנֵּה נִמְצָא בְּסַמַ״ג (לאוין סה) דְּבַר פְּלָא שֶׁכָּתַב בְּמְלֶאכֶת קוֹצֵר, אֵין עוֹלִין בְּאִילָן גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִתְלֹשׁ וְאָמְרִינַן נַמִּי בְּצָרוּבִין פֶּרֶק הַמּוֹצֵא תְּפִלִּין (שם ע״ב) אָסוּר לְהֻלַּךְ עַל גַּבֵּי עֲשָׂבִים בְּשַׁבָּת בְּמָקוֹם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא יִתְלֹשׁ. וְהוּא פְּלָא דְּהָא מַסְקְנָא דְּתַלְמוּדָא הָתָם דְּשָׁרֵי בְּכוּלְּהוּ גְּוָנָא שֶׁהֲזְקִירוּ שָׁם כֵּיוָן דְּקָיְימָא לַן כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן יֵצֵיא שָׁם בְּגֵמָרָא, וְהִנֵּה הַמְּהָרַשׁ״ל בְּבֵאוּרוֹ לְסַמַ״ג כָּתַב שָׁם גַּם כֵּן דְּבָרִים תְּמוּהִים בָּזֶה וְדַעְתּוֹ דְּבֶכֶל אֵלֶּה הֲוֵי פְּסִיק רֵישָׁא רַק דְּמֻתָּר מִשּׁוּם דְּאֵין זֶה מְלֶאכֶת מַחֶשֶׁבֶת, וְכָתַב זֹאת כְּדֵי לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַסַּמַ״ג שָׁם, וְהוּא נֶגֶד כַּמָּה רִאשׁוֹנִים דְּכָתְבוּ בְּהֶדְיָא דְּלֹא הֲוֵי פְּסִיק רֵישָׁא [עַיֵּן בְּאוּר זְרוֹעַ שֶׁלְּהֵי עֲרוּבִין (סי׳ רו) וּבְרִיטְבָ״א שָׁם (ק: ד״ה כאן בימות) וְכֵן מַשְׁמַע בַּשּׁוּר וְהַמְחַבֵּר] וּכְבָר הִשִּׂיג עָלָיו בְּסֵפֶר מֵאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ד), וַאֲפִלּוּ אִם נָנִיחַ הַכֹּל כִּדְבָרָיו גַּם כֵּן אֵינוֹ מוּבָן דִּבְרֵי הַסַּמַ״ג דְּכֵיוָן דְּעַל פִּי מַסְקָנַת הַגְּמָרָא הַכֹּל שָׁרֵי הֵיכִי קָחָשִׁיב זֶה הַסַּמַ״ג בְּתוֹלָדָה שָׁם. אֲכָן בֶּאֱמֶת דִּבְרֵי הַסַּמַ״ג מְעֻתָּקִים מִסֵּפֶר יְרֵאִים (סי׳ רעד) בְּתוֹלָדָה דְּחוֹרֵשׁ עַיֵּן שָׁם, וְנִרְאֶה לִי לְבָאֵר דִּבְרֵיהֶם בְּדֶרֶךְ פְּשׁוּט וְהוּא דְּלֹא הָיָה נִיחָא לוֹ לוֹמַר דְּגַם מֵימְרָא דְּרַמֵּי בַּר אַבָּא (שם) דְּאָסוּר לֵילֵךְ עַל גַּבֵּי עֲשָׂבִים מִשּׁוּם דְּאֵין בְּרַגְלַיִם, יְהֵא קַאי רַק אֵלֵיבָּא דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ, וְדַעְתַּיְיהוּ דְּהַאי מֵימְרָא קַאי אֲפִלּוּ אֵלֵיבָּא דְּמַסְקָנָא דְּקָיְמָא לַן כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וּמִילֵּי הֵיכִי דְּהֲוֵי פְּסִיק רֵישָׁא כְּגוֹן שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בְּמְהֵרָה וְרָץ עַל גַּבֵּי עֲשָׂבִים וְהָעֲשָׂבִים הֵם אֲרֻכִּים דְּאִי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִהְיוּ נִתְלָשִׁים, וְזֶהוּ מַה דְּמַסֵּים עַל זֶה וְאָץ בְּרַגְלַיִם חוֹטֵא׳ הַיְינוּ שֶׁהוּא אָץ וְנִמְהָר בְּרַגְלָיו לֵילֵךְ עֲלֵיהֶם. [וּכְהַאי גַּוְנָא כָּתַב הַיְרֵאִים שָׁם בְּסוּגְיָא דְּשַׁבָּת (כט:) גַּבֵּי אֲבִיי דְּצָפוֹרֶאָה, דְּלֹא קַאי אֵלֵיבָּא דְּרַבֵּנוּ יְהוּדָה רַק אֵלֵיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וּבְאֹפֶן דְּהֲוֵי פְּסִיק רֵישָׁא כְּגוֹן גַּבֵּי כֵּלִים גְּדוֹלִים, עַיֵּן שָׁם]:

* **אוֹ שְׁאָר מַשְׁקִים וְכוּ׳.** קָשֶׁה דִּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַסַּמַ״ג (שם) וְהוּבָא בְּהַגָּהוֹת מֵימוֹנִי (פ״ח אות ב) וְהָעְתִּיקוּ הַמְּגַן אַבְרָהָם (סק״ה) דְּהַמַּשְׁקֶה מַיִם חַיָּב מִשּׁוּם חוֹרֵשׁ גַּם כֵּן, אַמַּאי כָּתַב מֻתָּר, וְהוּא הַדִּין בִּשְׁאָר מַשְׁקִים שֶׁאֵינָם מַצְמִיחִין, נְהִי דְּאֵינוֹ מוֹעִיל לְהַזְּרָעִים עַל כָּל פָּנִים מְרַפֶּה הַקַּרְקַע עַל יְדֵי הַלְּחָלוּחִית וְיַחֲזִיר מְשׁוּם חוֹרֵשׁ, וְשָׁמָּא יֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא אָמְרוּ בָּזֶה מְשׁוּם חוֹרֵשׁ רַק הֵיכִי דְּהוּא מוֹעִיל לְהַזְּרָעִים גַּם כֵּן, אֲבָל הֵיכִי דְּהוּא מְקַלְקֵל לְהַזְּרָעִים אֶפְשָׁר דְּאֵין מְתִיפָּה הַקַּרְקַע גַּם כֵּן, וּכְעֵין זֶה מָצָאתִי גַּם כֵּן בְּמֵאמַר מָרְדְּכַי (סק״ה) אֲבָל הוּא דָּחָק, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְדַע דִּבְסֵפֶר תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (כללכת שבת. הזורע) כָּתַב דִּבְחָכְמַת אֲקָאנָאמְיִ״ע אָמְרוּ שֶׁמֵּי רַגְלַיִם הֵם טוֹבִים מְאֹד לְזַבֵּל הַקַּרְקַע, אִם כֵּן אֵין לְזָהֵר כְּלָל וְנַכַ״ל. כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ז) דְּמֵי דְּבֵשׁ וְשֵׁכָר יֵשׁ בָּהֶן מַיִם וּבְוַדַּאי מַצְמִיחִין: **(ל) וְלָכֵן טוֹב לְהַחְמִיר וְכוּ׳.** כָּתַב הַטַּ״ז (סק״ז) דְּבְגִנָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יוֹתֵר מִשִּׁבְעִים אַמָּה דְּהֲוֵי כַּרְמְלִית וְלֹא מְהֲנֵי בָּהּ שׁוּם הֶקֵּף, בְּלָאו הָכִי צָרִיךְ לְזָהֵר דְּהָא אָסוּר בָּהּ טִלְטוּל אַרְבַּע אַמּוֹת,

בְּאֵר הֵיטֵב

(ג) **שְׁמִצַּד אֶחָד.** אֲבָל אִם מִשְּׁנֵי צְדָדִים שָׁוִין לָאָרֶץ וּמִשְּׁנֵי צְדָדִים גָּבוֹהַּ שְׁלֹשָׁה שְׁרֵי. מְגַן אַבְרָהָם: **ג (ז) שֶׁמַּשְׁקִים.** וְהַמַּשְׁקֶה מַיִם לִזְרָעִים חַיָּב מִשּׁוּם חוֹרֵשׁ וּמְשׁוּם זוֹרֵעַ. פָּרָ״ק קָמָא דְּמוֹעֵד קָטָן (כ:) מְגַן אַבְרָהָם (סק״ה): (ה) **פְּסִיק.** וְאִם אוֹכֵל בְּגִנָּה יֵשׁ מִתִּירִין כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סוֹף סִימָן ש״כ (סי״ח), כֵּיוָן דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ. וְסֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת (זכרון ט. הזורע) כָּתַב דְּוַקָא בְּגִנַּת אֲיָנוּ יְהוּדִי אָמְרִינַן לֹא נִיחָא לֵיהּ, וְלֹא מַשְׁמַע כֵּן בַּגְּמָרָא (קג.) דְּאָמְרִינַן דְּעָבִיד בְּאַרְעָא דְּחַבְרֵיהּ, עַיֵּן מַה שֶׁכָּתַבְתִּי סִימָן ש״ו (סק״ז) סָעִיף ז׳. מְגַן אַבְרָהָם (שם סק״ז): (ו) **מַשְׁקִים.** וְרָאוּי לְזָהֵר אַף בְּמַשְׁקִין. סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת (שם סק״ז): (ז) **בְּגִנּוֹת.** וְטַ״ז (סק״ז) כָּתַב, וְלִי נִרְאֶה מִשָּׁם אֲחֵר, דְּיֵשׁ שָׁם אִסּוּר טִלְטוּל אַרְבַּע אַמּוֹת, דְּהָא גִּנָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יוֹתֵר מִן שִׁבְעִים אַמּוֹת הֲוֵי כַּרְמְלִית וְלֹא מְהֲנֵי הֶקֵּף לְדִירָה בְּגִנָּה. עַיֵּן שָׁם. וְאִם כֵּן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(כא) מְתָרִים. אַף עַל גַּב שֶׁרֹאשׁ זֶה הַנִּכְפָּף הוּא גָּדֵל וּבָא מִמָּקוֹם הָאִסּוּר דְּהַיְינוּ מִגָּבְהוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וּכְשֶׁהִיא שָׁם מִתְּחִלָּה הָיָה אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁגָּדַל יוֹתֵר וְנִכְפָּף לְמַטָּה הֲתֵר בַּמָּקוֹם הַנָּמוּךְ דְּכַקַּרְקַע חֲשִׁיבִי. וּלְפִי זֶה כָּל שֶׁכֵּן שֶׁמֻּתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּעִקָּרוֹ שֶׁל אִילָן בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים לָאָרֶץ אַף עַל פִּי שֶׁהָאִילָן גָּבוֹהַּ מְאֹד, שֶׁהֲרֵי מָקוֹם זֶה לֹא נֶאֱסַר מֵעוֹלָם [אַחֲרוֹנִים]: **(כב) הָיוּ גְּבוֹהִים וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁעֲנָפִים יוֹצְאִים בְּצִדּוֹ שֶׁל הָאִילָן לְמַטָּה, וּמֵהֶם עַד הַקַּרְקַע יֵשׁ גֹּבַהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים: **(כג) אַף עַל פִּי שֶׁמִּצַּד אֶחָד וְכוּ׳.** כְּגוֹן (ט:) שֶׁהַקַּרְקַע הָיָה גְּבוֹהַּ בְּאוֹתוֹ צַד וְאֵין מִמֶּנּוּ עַד לְמַעְלָה מִן הֶעָנָף שִׁעוּר גֹּבַהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. (ט:) וְדַוְקָא מִצַּד אֶחָד דְּבָטֵל אוֹתוֹ צַד לְגַבֵּי הַשְּׁלֹשָׁה צְדָדִים שֶׁשָּׁם נִרְאִין גֹּבַהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אֲבָל אִם מִשְּׁנֵי צְדָדִין שָׁוִין לָאָרֶץ (י:) [א]אוֹתָן הַצְּדָדִין מַתִּירִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עֲלֵיהֶן: **ג (כד) בֵּין לַחִים וְכוּ׳.** וּמַשְׁמַע בַּגְּמָרָא (ק:) שֶׁאֲפִלּוּ אִם הָעֲשָׂבִים הֵם אֲרֻכּוֹת וְהוּא הוֹלֵךְ יָחֵף שֶׁהָעֲשָׂבִים רְגִילִים לִהְיוֹת נִדְבָּקִין בְּקִשְׁרֵי אֶצְבְּעוֹתָיו, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר דְּלָאו פְּסִיק רֵישֵׁיהּ הוּא שֶׁיִּתָּלֵשׁ, וְלָכֵן אֲפִלּוּ אִם יִתָּלֵשׁ גַּם כֵּן אֵין אִסּוּר עָלָיו שֶׁהוּא אֵינוֹ מְכַוֵּן לָזֶה. וּמִכָּל מָקוֹם אִם לְאַחַר הַלִּיכָתוֹ מָצָא שֶׁנִּדְבְּקוּ עֲשָׂבִים בְּרַגְלָיו בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו אוֹ עַל מִנְעָלָיו, יְזַהֵר שֶׁלֹּא יְסַלְקֵם בְּיָדָיו, דַּאֲסוּרִים בְּטִלְטוּל מִשּׁוּם מֻקְצֶה דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת הָיוּ מֻחְבָּרִים: **(כה) כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מְכַוֵּן.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד״ה מותר) שֶׁכָּתַבְנוּ דְּהֵיכִי דַּעֲשָׂבִים הֵם גְּדוֹלִים יְזַהֵר שֶׁלֹּא יָרוּץ עֲלֵיהֶן דְּהֲוֵי פְּסִיק רֵישָׁא דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ הוּא שָׁרֵי אַף לְכַתְּחִלָּה, **(כו) שֶׁמַּשְׁקִים אוֹתָן.** וְהַמַּשְׁקֶה אֶת הַזְּרָעִים חַיָּב מִשּׁוּם זוֹרֵעַ דְּמוֹעִיל לְהַצְמִיחַ. (יח) וְגַם מִשּׁוּם חוֹרֵשׁ שֶׁמְּרַפֶּה הַקַּרְקַע עַל יְדֵי הַלְּחְלוּחַ: **(כז) פְּסִיק רֵישָׁא הוּא.** (יט) דְּאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יוֹעִיל לְגַדְּלָם. (כ) וְאִם אוֹכֵל בְּגִנָּה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ (כא) וְלֹא שֶׁל אָדָם הָאוֹהֵבוֹ, יֵשׁ מַתִּירִין דְּסִבְרָא לְהוּ כֵּיוָן דְּפְסִיק רֵישָׁא דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ הוּא שָׁרֵי אַף לְכַתְּחִלָּה, (כב) [ב]וְהָרַבָּה פּוֹסְקִים אוֹסְרִין גַּם בְּפְסִיק רֵישָׁא דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ לְכַתְּחִלָּה וְכַמְבֹאָר בְּסוֹף סִימָן ש״כ (סי״ח) עַיֵּן שָׁם: **(כח) מֵי רַגְלַיִם.** (כג) שֶׁעֲדַיִן הֵם וְשׁוֹרְפִים אֶת הַזְּרָעִים וּמוֹנְעִים אוֹתָם מִלְּהַצְמִיחַ: **(כט) אוֹ שְׁאָר מַשְׁקִים שֶׁאֵינָם מַצְמִיחִים.** דְּהַיְינוּ (כד) כְּגוֹן יַיִן לְפִי שֶׁהוּא עַז וְחָזָק וְשׁוֹרֵף גַּם כֵּן הַזְּרָעִים וְכֵן שְׁאָר מַשְׁקֶה שֶׁהוּא כְּעֵין זֶה. וְכָתַב הַמְּגַן אַבְרָהָם (סק״ז) דִּלְכַתְּחִלָּה (כה) רָאוּי לְזָהֵר אַף בְּמַשְׁקִים, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ז) שֶׁכָּתַב דְּבֵיְינוּ שֶׁהוּא חָזָק (סי״ז נח), וְכֵן מִשְׁמַע גַּם כֵּן דַּעַת הַגְּרַ״א בְּבֵאוּרוֹ. **וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְזָהֵר גַּם בְּקַרְקַע שֶׁאֵינָהּ זְרוּעָה אִם רַק עוֹמֶדֶת לַחֲרִישָׁה,** וּבְחִנָּם נִדְחַק הַפְּרִי מְגַדִּים עַל הַמְּגַן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ה׳ שֶׁהִתְעַתִּיק לְדִין זֶה, עַיֵּן שָׁם: **(כו) מַיִם.** (מו) טוּר: **(מז) מְגַן אַבְרָהָם** (סק״ד): **(יח)** כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי, דִּשְׁנֵי צְדָדִים הַשָּׁנִים גַּם לְרַבָּה אִסּוּר כֵּיוָן שֶׁהֵם נִרְאִים גְּבוֹהִים שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וּמְצָאתִי כֵּן כָּתַב בְּתוֹסָפָת שַׁבָּת (סק״ח): **ג (יט) מְגַן אַבְרָהָם** (סק״ה) בְּשֵׁם הַגָּהוֹת מֵימוֹנִי (פ״ח אות ב). וְעַיֵּן בְּאוֹר זְרוֹעַ (סי׳ נד) שֶׁדִּעְתּוֹ כְּהַרְמְבַּ״ם דְּאֵינוֹ חַיָּב רַק מִשּׁוּם זוֹרֵעַ, וְכָתַב שָׁם דִּלְפִי זֶה בְּקַרְקַע שֶׁאֵינָהּ זְרוּעָה אַף שֶׁעוֹמֶדֶת לַחֲרִישָׁה מֻתָּר לְהַטִּיל בָּהּ מַיִם. אֲכָן מַדַּעַת הַסַּמַ״ג (לאוין סה) וְהַגָּהוֹת מֵימוֹנִי (פ״ח אות ב) כְּמַסְקָנַת אֲבִיֵּי (מו״ק ב:) וְכֵן מִשְׁמַע גַּם כֵּן דַּעַת הִרְוּחַ שֶׁהֶעְתִּיק לְדִין זֶה בְּמְלֶאכֶת חוֹרֵשׁ (סי׳ נז) וּבְמְלֶאכֶת

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (ס״ז) הִתִּיר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ גַּם בִּשְׁנֵים הַגְּבוֹהִים עַד כְּנֶגֶד מָקוֹם שְׁמוּתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּצְדָדִים הַשּׁוִים. **ב]** וְכֵן בשו״ע הרב (ס״ט) אסר בפסיק רישיה דלא ניחא ליה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah